

К.М. Балгинова*, э.ғ.к., қауымд. профессор¹

М.К. Шакибаев, магистр, аға оқытушы¹

Г.М. Сагиндыкова, э.ғ.к.²

У.Б. Юсупов, PhD, қауымд. профессор²

Қ. Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті¹

Ақтөбе қ., Қазақстан

«Esil University» мекемесі²

Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан

* – негізгі автор (хат-хабарларға арналған автор)

e-mail: k_balginova@mail.ru

АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫНДАҒЫ ШАҒЫН ЖӘНЕ ОРТА КӘСІПКЕРЛІКТІ ДАМУЫ

Қазіргі уақытта шағын және орта кәсіпкерлік өңірдің қажеттіліктеріне айқын бағдарланған ұлттық және өңірлік экономиканың ажырамас бөлігі болып табылады. Сондықтан шағын және орта кәсіпкерлікті дамыту жеке алынған өңір үшін де, жалпы ел үшін де бірдей маңызды. Жетекші шет елдердің тәжірибесі халықты жұмыспен қамтуда, нарық қажеттіліктерін қанағаттандыруда және өңірлік және ұлттық экономиканы дамытуда шағын және орта кәсіпкерліктің қоғамдық маңыздылығын растайды. Бәсекелестік пен жаһандандудың шиеленісуінің қазіргі жағдайында мемлекет кәсіпкерлікті қолдау мен дамыту үшін мүмкіндіктерді қарастырып, іске асыра отырып және қаражат бөле отырып, бір мезгілде көптеген елдердің дамуын қамтамасыз етеді. Шағын және орта кәсіпкерлік белгілі бір табыстарға жетті, алайда Қазақстанда ол экономиканың маңызды секторы ретінде қоғамның дамуына әлі де ықпал ете алмайды. Ел экономикасындағы шағын және орта кәсіпкерліктің рөлін және оның қолда бар әлеуетін елеулі стратегиялық есептеу сипатына ие болады. Сондықтан шағын және орта кәсіпкерлікті қолдаудың тиімді мемлекеттік саясатын әзірлеу, оның жұмыс істеуі үшін қолайлы жағдайлар жасау мемлекеттің экономикалық саясатының маңызды бөлігі болып табылады. Мақалада Ақтөбе облысының мысалында шағын және орта кәсіпкерліктің жағдайы мен дамуы зерттелген. Мемлекет тарапынан көрсетілетін қолдау қарастырылды.

Кілт сөздер: кәсіпкерлік, ұлттық экономика, даму жоспары, шағын бизнес, орта бизнес, экономикалық даму, кәсіпкерлік субъектілері, даму қоры, экономикалық қайта құрулар, экономикалық құрылым.

Ключевые слова: предпринимательство, национальная экономика, план развития, малый бизнес, средний бизнес, экономическое развитие, субъекты предпринимательства, фонд развития, экономические преобразования, экономическая структура.

Keywords: entrepreneurship, national economy, development plan, small business, medium business, economic development, business entities, development fund, economic transformation, economic structure.

JEL classification: M 21; H 11

Кіріспе. Экономикалық дамыған елдердің тәжірибесі ұлттық экономиканың тиімді жұмыс істеуін қамтамасыз ететін жетекші құрамдастардың бірі шағын және орта кәсіпкерліктің жоғары дамыған секторының болуы болып табылатынын көрсетеді. Әлемдік тәжірибе көрсеткендей, мемлекеттік қолдаусыз шағын бизнес субъектілері банкроттыққа ұшырайды, өйткені орта есеппен әрбір 10-ның тек 2-3-і ғана жұмыс істейді, сондықтан шағын бизнес неғұрлым тәуекелді бизнес саласына жатады. Шағын бизнес экономика саласында тұрақтандырушы функцияны орындайды, бәсекелестік ортаны құруға және қолдауға мүмкіндік береді,

оның барлық қатысушылары үшін кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыруға тең қол жетімділікті қамтамасыз етеді.

Шағын және орта кәсіпкерлікті дамытудың маңыздылығы, сондай-ақ оның ұлттық экономиканың тұрақты өсуін және ел азаматтарының әл-ауқатын қамтамасыз етудегі рөлі туралы Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті Н.Назарбаевтың, Президент Қ.-Ж. Тоқаевтың мемлекеттік бағдарламаларында, жолдауларында бірнеше рет атап өтілген. «Қазақстан-2050» Стратегиясында кәсіпкерлік ұлттық экономиканың жетекші күші ретінде ұсынылған және кәсіпкерлікті жан-жақты қол-

дау ұзақ мерзімді жеті басымдықтың бірі болып табылады [1].

Қазақстан Республикасының 2025 жылға дейінгі Стратегиялық даму жоспарында халықты нәтижелі жұмыспен қамтуды қамтамасыз ету бағыттарының бірі жаппай кәсіпкерлікті дамыту болып табылады [2]. Осы мақсатты іске асыру үшін мемлекет халықты бизнес негіздеріне оқытуда кеңінен қамту, халықтың кәсіпкерлік бастамаларын қолдау, кәсіпкерлікті қолдау жөніндегі бағдарламаларды қабылдау және іске асыру және т.б. сияқты іс-шараларды іске асыруды көздейді.

Мемлекет басшысы Қ.-Ж. Тоқаевтың «Сындарлы қоғамдық диалог – Қазақстанның тұрақтылығы мен өркендеуінің негізі» атты Қазақстан халқына Жолдауында әсіресе ауылдық жерлерде тиімді шағын және орта бизнесті дамыту жұмыссыздықты төмендетудің, халықты жұмыспен қамтамасыз етудің негізгі факторы деп танылды [3]. Сондай-ақ, жаппай кәсіпкерлікті белсенді дамыту халыққа масылдықтан және терең тамырланған патерналистік көзқарастардан тезірек кетуге мүмкіндік береді.

Әдебиеттік шолу. Шағын және орта кәсіпкерлікті дамыту, оны мемлекеттік қолдау мәселелері ғылыми әдебиеттерде жеткілікті дәрежеде қамтылған.

Шағын кәсіпорынды ұйымдастыру, дамыту және басқару мәселелерін ресейлік ғалымдар Багиев Г.Л., Буров В.Ю., Дондокова Е.Б., Завьялов Д.В., Рунова Н.Ю., Сагинова О.В. зерттейді [4]. Олар шағын кәсіпкерліктің табысты қызметі цифрлық платформаны қалыптастыру жағдайында маркетингтік қызметті ұйымдастыруға негізделген деп санайды. Бұл үшін шағын кәсіпкерлікті дамыту және оның экономикалық қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында қолайлы орта қалыптастыру қажет.

Білім беру экономикасының теориялық және әдіснамалық негіздеріне, цифрлық экономика жағдайындағы кәсіпкерлік ойлауға қатысты мәселелерді В.Ю. Буров, С.В. Каминская, Н.В. Капитонова сияқты ғалымдар қарастырды [5]. Олар білім беру саласында кәсіпкерлік ойлауды дамыту тәсілдерін қалыптастырды.

Шағын және орта бизнесті қолдау құралдарының бірі шағын және орта кәсіпкерлікті дамытудың 2030 жылға дейінгі Тұжырымдамасы болады, оның шеңберінде: нарықтың жекелеген қатысушыларына әділетсіз артықшылықтар жасайтын заңнамалық және реттеуші актілердің

күшін жою; шағын және орта бизнес үшін реттеушілік кедергілерді қысқарту; шектеулі бюджет ресурстарын пайдаланудың тиімділігін арттыру үшін жеке кәсіпкерлерден ұжымдық пайда басымдығын қамтамасыз ету жоспарлануда; жаңа бастаған және жұмыс істеп тұрған бизнес үшін сапалы өнеркәсіптік, инновациялық және креативті инфрақұрылымның артық ұсынысын жасауды ынталандыру; бизнестің есептілігін автоматтандыру және рұқсат беру құжаттарының санын қысқарту [6].

Негізгі бөлім. Озық елдердің тәжірибесі елдің экономикалық жүйесінде шағын және орта кәсіпкерліктің тиімді және жоғары дамыған секторының болу қажеттілігі мен маңыздылығын көрсетті. Сондықтан Қазақстанның экономикалық дамуын және оның бірқатар экономикалық дамыған елдерге кіруін шағын және орта кәсіпкерлік секторының тиісті деңгейіне жеткен жағдайда ғана жүзеге асыруға болады.

Шағын және орта бизнестің серпінді және орнықты дамуы елдің бәсекеге қабілеттілігінің негізгі факторы болып табылады. Сондықтан экономикалық дамыған елдерде қаланың, аймақтың немесе елдің жетістігінің ең сенімді дәлелі шағын және орта кәсіпкерліктің даму деңгейі болып табылады [7].

Шағын және орта кәсіпкерлік нарықтық экономиканың ажырамас бөлігі болып табылады, сектор көбінесе халықтың жұмыспен қамтылу жағдайына, экономикалық өсу қарқынына және жалпы ішкі өнімнің мөлшеріне байланысты болады. Орта тап пен жалпы әлеуметтік мәдениетті қалыптастыруда шағын және орта кәсіпкерліктің ерекше рөлін атап өткен жөн.

Кез-келген елде шағын және орта кәсіпкерлік нарықтық экономиканың органикалық құрамдас бөлігі болып табылады және сонымен бірге аймақтық дифференциацияға ие. Өңірлерде кәсіпкерлік субъектілерінің қызметі жергілікті нарықтардың ерекшелігіне - сұраныс көлеміне, оның құрылымына және жергілікті нарықтың қажеттіліктеріне қарай жүзеге асырылады. Дәл осы себептен шағын және орта кәсіпкерлікті дамыту тұтас ел үшін де, жеке алынған өңір үшін де маңызды.

Айта кетейік, Қазақстанда ел өңірлеріндегі шағын және орта кәсіпкерліктің рөлі әлі де жеткілікті жоғары емес, ал шағын және орта кәсіпкерлік дамудың жоғары деңгейімен ерекшеленбейді.

Экономика

Ақтөбе облысының мысалында аймақтағы шағын және орта кәсіпкерліктің жағдайы мен дамуын қарастырайық. Ақтөбе облысы аумағы бойынша Қазақстандағы екінші және Батыс

Қазақстандағы ең ірі әкімшілік бірлік болып табылады [8].

Ақтөбе облысының экономикалық дамуының негізгі көрсеткіштерін қарастырайық (1-кесте).

1-кесте

Ақтөбе облысының 2016-2020 жылдардағы экономикалық даму серпіні

Көрсеткіштер	2016 ж.	2017 ж.	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.
Жалпы өңірлік өнім, млн теңге	2 071 115,8	2 341 889,2	2 708 455,4	2 974 420,9	2 956 872,2
Жан басына шаққандағы жалпы өңірлік өнім, мың теңге	2 464,9	2 749,7	3 136,0	3 396,8	3329,8
Өнеркәсіп өндірісінің көлемі, млн теңге	1 285 682	1 243 377	1 014 433	1 291 055	1 595 500
Негізгі капиталға инвестициялар, млн. теңге	374 020	438 049	516 893	598 864	648 036
Бөлшек сауда тауар айналымы, млн теңге	496 734,1	490 299,8	525 743,9	550 263,6	615 305,8
Экспорт, миллион АҚШ доллары	2 860,7	4 007,80	2 957,20	2 073,3	1 657,5
Импорт, миллион АҚШ доллары	940,9	1 093,80	1 251,60	1 189,4	964,9

Кесте мәліметтерінен көрініп тұрғандай, облыс экономикасы тұрақты өсуді көрсетеді. Бес жыл ішінде жалпы өңірлік өнімнің құны ағымдағы бағаларда 29,52%-ға (2020 жылы 2956,87 млрд теңге және 2019 жылы 2974,4 млрд теңге), ал халықтың жан басына шаққанда 35,0%-ға өсті.

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігінің статистика бюросының деректері бойынша, 2020 жылы Ақтөбе облысында ЖӨӨ шамасы 2956,9 млрд теңгені құрады. Айта кету керек, коронавирустық инфекция пандемиясының теріс әсеріне қарамастан, облыс 2020 жылды бірқатар маңызды әлеуметтік-экономикалық көрсеткіштер бойынша оң динамикамен аяқтады: өнеркәсіп – 103%, инвестициялар – 106,6%, ауыл шаруашылығы – 106,7%, құрылыс – 105,9%. Көтерме сауда мен көлік пандемияның әсерінен ең көп зардап шекті, олардың мәні өткен жылмен салыстырғанда сәйкесінше 96,3% және 79,9% құрады.

Негізгі капиталға салынған инвестициялар 49 172 миллион теңгеге немесе 8,4% - ға ұлғайды, бөлшек тауар айналымының көлемі де айтарлықтай ұлғайды, 2020 жылы оның шамасы 615,3 млрд теңгені құрады, бұл өткен жылғы көрсеткіштен 11,8%-ға артық. Базалық кезеңмен салыстырғанда аталған көрсеткіштердің мәндері тиісінше 1,7 және 1,2 есе өсті. Облыс экономикасына инвестициялар тартудың айтарлықтай өсуі

соңғы бес жылда бірқатар инвестициялық жобаларды іске асыру есебінен қамтамасыз етілді.

Сыртқы экономикалық қызмет көрсеткіштері әртүрлі бағыттағы өсуді көрсетеді-экспорт көрсеткіштері 20%-ға қысқарды, ал импортталатын өнімнің құны 5,6%-ға өсті, бұл отандық өнімнің нарықтан шетелдік өндіріс тауарларымен белгілі бір ығысуын көрсетеді.

Ақтөбе облысында жұмыс істеп тұрған шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің саны 2016 жылмен салыстырғанда 16,7%-ға өсті және 2020 жылдың соңында 70,8 мың бірлікті құрады (2-кесте). Тіркелген субъектілер құрамындағы белсенді субъектілердің үлесі 87,1% немесе 61,7 мыңды құрады. Мұндай алшақтық кәсіпкерлердің кейбір жағымсыз факторлардың әсерінен өз қызметін жүзеге асыруға дайын еместігін көрсетеді, мысалы, бизнесті бастауға дайын еместігі, дұрыс таңдалмаған тауашалар, мемлекеттік органдар жасанды түрде жасайтын кедергілер және басқалар.

Шағын және орта кәсіпкерлікте жұмыспен қамтылғандар саны 2016 жылғы 119,2 мың адамнан 2020 жылы 144,5 мың адамға дейін (немесе 21,2% - ға) өсті. 2020 жылы шағын және орта кәсіпкерлік секторында облыс экономикасында жұмыспен қамтылғандардың 34,5% - ы еңбек етті [9].

Бес жыл ішінде шағын және орта кәсіпкерлік секторы шығарған өнімнің құны ағымдағы бағаларда 1,6 есе өсіп, 2020 жылы 872,0 млрд теңгені құрады.

Шағын және орта кәсіпкерлікті дамытудың оң серпіні Қызылорда облысы мен Нұр-Сұлтан қаласынан кейін «Жұмыс істеп тұрған ШОК (шағын және орта кәсіпкерлік) субъектілері санының өсу қарқыны» көрсеткіші бойынша облыстың үздік үштікке кіруіне мүмкін-

дік берді. «Жұмыспен қамтылғандар санының өсу қарқыны» көрсеткіші бойынша Ақтөбе облысы Шымкент қаласынан кейін екінші орын алды, жұмыс істеп тұрған шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің саны бойынша 1000 тұрғынға шаққанда облыс үздік бестікті жабады.

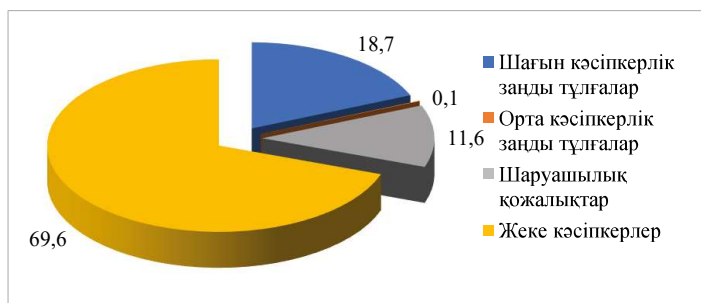
2 кесте

Ақтөбе облысындағы шағын және орта кәсіпкерліктің динамикасы

Көрсеткіштер	2016 ж.	2017 ж.	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.
Тіркелген шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің саны, бірлік	60644	63120	65832	68627	70781
Шағын және орта кәсіпкерліктің белсенді субъектілерінің саны, бірлік	47868	50209	54430	59026	61 797
Шағын және орта кәсіпкерлікте жұмыспен қамтылғандар саны, мың адам	119,2	121,4	117,3	128,7	144,5
Шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің өнім шығаруы, млн теңге	543 487	596 426	731064	751 647	871 973

Егер соңғы жылдары шағын және орта кәсіпкерліктің дамуын қарастыратын болсақ, 2020 жылы Ақтөбе облысының аумағында жұмыс істеп тұрған шағын және орта кәсіпкерлік

субъектілерінің саны 61,8 мың бірлікті құрады. Жұмыс істеп тұрған шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің құрылымы 1-суретте көрсетілген.

1-сурет. Ақтөбе облысының жұмыс істеп тұрған шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің ұйымдық нысан бойынша құрылымы, %*

* Авторлармен құрастырылған

Шағын және орта кәсіпкерлік секторында жұмыспен қамтылғандардың ішінен 72,7 мың адам немесе шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінде жұмыспен қамтылғандардың 48,7%-ы шағын және орта кәсіпкерліктің заңды тұлғаларымен жұмысқа орналастырылды. Шаруа (фермер) қожалықтарында 10,3 мың адам (7,8%) жұмысқа орналастырылды. Жеке кәсіпкерлермен 66,2 мың адам немесе барлық жұмыспен қамтылғандардың 43,5% жұмысқа орналастырылды.

Ақтөбе облысының кәсіпкерлік басқармасының мәліметінше, 2020 жылы шағын және орта кәсіпкерлік секторы 872,0 млрд теңгенің өнімін шығарды. Өнімнің басым бөлігін шағын кәсіпорындар өндірді – 526,7 млрд теңге не-

се 60,4%. Орта кәсіпорындар 345,3 млрд теңге немесе 39,6% сомаға өнім кіргізді.

2020 жылы Ақтөбе облысының банк мекемелері 406 млрд теңге несие берді, оның ішінде шағын және орта кәсіпкерлік субъектілеріне 54,0 млрд теңге немесе 13,3% берілді. 2019 жылы шағын және орта кәсіпкерлік субъектілеріне берілген кредиттердің үлесі 14,6%-ды құрады, яғни бір жыл ішінде шағын және орта кәсіпкерлік секторын кредиттеуді 1,3 пайыздық тармаққа қысқарту орын алды.

Ақтөбе облысында шағын және орта кәсіпкерлікті дамытуға мемлекет тарапынан көрсетіліп жатқан қолдау да ықпал етуде. Мысалы, 2020 жылы 600 шағын және орта кәсіпкерлік

субъектілері мемлекеттік қолдауға ие болды, «Бизнестің жол картасы-2025» бағдарламасы аясында 3,1 млрд теңге бөлінді. «Қарапайым заттар экономикасы» бағдарламасын іске асыру бойынша облыс республика бойынша көшбасшылар бестігіне кірді – жалпы сомасы 38,9 млн. теңгеге 122 жоба мақұлданды [10].

«Еңбек» бағдарламасы аясында 4,7 млрд теңгенің 953 жобасы қаржыландырылды. Айта кетейік, қаржыландырылған жобалардың 80%-дан астамы ауылда жүзеге асырылған.

Банк кредиттерін алушылардың барлық жиынтығының 27,7%-ы жеке тұлғалар ретінде, 72,3%-ы заңды тұлғалар ретінде мәлімделді.

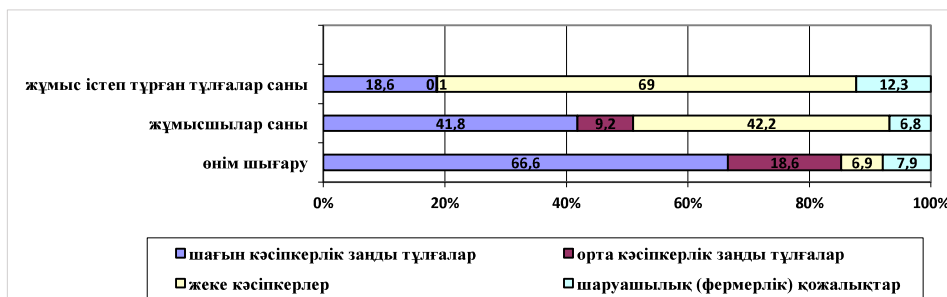
Облыс аудандары бөлінісінде шағын және орта кәсіпкерлікте облыс орталығының тұрғындары белсенділік танытуда, онда жұмыс істеп тұрған шағын және орта кәсіпкерлік субъек-

тілерінің 66%-ы жұмыс істейді. Шағын және орта бизнесте жұмыспен қамтылғандардың 75%-ы қалалық агломерацияда тұрады, олар өндірілген өнімнің 81% - ын шығарды.

Жұмыс істеп тұрған шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің саны және қалалық агломерациядан кейін жұмыспен қамтылғандар саны бойынша Мұғалжар (тиісінше 3493 бірлік және 6840 адам) және Хромтау (тиісінше 2507 бірлік және 5032 адам) аудандары орналасқан. Өнім шығару бойынша қалалық агломерациядан кейін Хромтау (43910 млн теңге) және алға (36153 млн теңге) аудандары орналасты.

Ауыл шаруашылығына маманданған аудандар (Әйтеке би, Бірғыз, Қобда, Ойыл) кәсіпкерлік қызметтің төмен белсенділігін көрсетеді [11].

2-суретте көрсетілген шағын және орта кәсіпкерлік қызметі көрсеткіштерінің құрылымы.

2-сурет. Ақтөбе облысының шағын және орта кәсіпкерлік қызметінің құрылымы*

* Авторлармен құрастырылған

Бұл суретте шағын және орта кәсіпкерлік субъектілері шағын кәсіпкерліктің заңды тұлғаларының ұйымдық формасында ең көп өнім өндіретінін және жұмыспен қамтылғандар саны бойынша көшбасшы болатындығын көрсетеді, дегенмен олардың үлесі жұмыс істеп тұрған субъектілер арасында.

Қорытынды. Ақтөбе облысының шағын және орта кәсіпкерлік секторын зерттеу соңғы жылдары облыста жалпы шағын және орта кәсіпкерліктің абсолюттік көрсеткіштерінің өсуі байқалғанын көрсетті. Алайда, шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің құрылымында диспропорция орын алып отыр, мұны жеке кәсіпкерлердің өсу қарқыны басқа ұйымдық-құқықтық нысандармен салыстырғанда озыңқы қарқынмен ұлғаюда қуәландырады. Салалар бөлінісінде сауда және делдалдық қызметтер көрсететін субъектілердің үлесі өсті.

Ақтөбе облысында шағын және орта кәсіп-

керлікті қолдаудың «Бизнестің жол картасы 2020» мемлекеттік бағдарламасы, Нәтижелі жұмыспен қамтуды және жаппай кәсіпкерлікті дамытудың «Еңбек» бағдарламасы, «Қарапайым заттар экономикасы» бағдарламасы белсенді жүзеге асырылып жатқанын атап өткен жөн. Мемлекеттік бағдарламаларды іске асырудың арқасында 2000-нан астам жоба қаржыландырылды.

Осылайша, Ақтөбе облысында шағын және орта кәсіпкерлікті дамыту республикада қалыптасқан үрдістерге жауап береді. Шағын және орта кәсіпкерлікті одан әрі дамыту, олардың қызметін ынталандыру, лизингі, венчурлік қаржыландыруды және өзара іс-қимылдың басқа да озық нысандарын дамыту Ақтөбе облысының экономикалық жүйесінің орнықтылығын қамтамасыз етуге тиіс, оның жүйе құраушы бөлігі шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің мықты сыныбы болады.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Послание Президента Республики Казахстан - Лидера Нации Н.А. Назарбаева народу Казахстана «Стратегия «Казахстан-2050»: новый политический курс состоявшегося государства» от 14.12.2012 г. // https://www.akorda.kz/ru/addresses/addresses_of_president/poslanie-prezidenta-respubliki-kazahstan-nnazarbaeva-narodu-kazahstana-14-dekabrya-2012-g
2. Стратегический план развития Республики Казахстан до 2025 года // https://www.akorda.kz/ru/legal_acts/decrees/ob-utverzhdennii-strategicheskogo-plana-razvitiya-respubliki-kazahstan-do-2025-goda-i-priznanii-utrativshimi-silu-nekotoryh-ukazov-prezidenta
3. Послание Главы государства К.-Ж.Токаева народу Казахстана «Конструктивный общественный диалог – основа стабильности и процветания Казахстана» от 02.09.2019 г. // https://www.akorda.kz/ru/legal_acts/decrees/ob-utverzhdennii-strategicheskogo-plana-razvitiya-respubliki-kazahstan-do-2025-goda-i-priznanii-utrativshimi-silu-nekotoryh-ukazov-prezidenta
4. Багиев Г.Л., Буров В.Ю., Дондокова Е.Б., Завьялов Д.В., Рунова Н.Ю., Сагинова О.В. Малое предпринимательство. Организация, развитие и управление малым предприятием. Издательство: НИЦ ИНФРА-М, 2020. – 582 с.
5. Экономика образования: формирование предпринимательского мышления в условиях цифровых технологий : учеб. пособие / В. Ю. Буров, С. В.Каминская, Н.В.Капитонова [и др.]; Забайкал. гос. ун-т. – Чита: ЗабГУ, 2019. – 133 с.
6. Правительством одобрена Концепция развития малого и среднего предпринимательства в РК до 2030 года // <https://primeminister.kz/ru/news/pravitelstvom-odobrena-koncepciya-razvitiya-malogo-i-srednego-predprinimatelstva-v-rk-do-2030-goda-1931725>
7. Отчет по реализации сервисной поддержки ведения действующей предпринимательской деятельности в рамках четвертого направления Государственной программы поддержки и развития бизнеса «Дорожная карта бизнеса - 2020» по итогам 2018 г. // НПП «Атамекен». – Астана. – 2018. – 38 с. – <https://atameken.kz/ru/services/28-cop-i-cpp-brvydacha-sertifikatov>
8. Adžić S., Al-Mansour J. Business analysis in the times of COVID-19: Empirical testing of the contemporary academic findings // *Management Science Letters*. – 2021. – vol. 11. – P. 1-10.
9. <https://www.nationalbank.kz/kz>
10. Независимый рейтинг «Деловой климат-2019». Результаты социологического исследования. Анализ и сравнение условий ведения бизнеса в регионах Казахстана // <https://atameken.kz/ru/services/29-issledovaniya-predprinimatel-skoj-sredy>
11. XXX – развитие малого и среднего предпринимательства в Актыбинской области на 1 января 2021 года. <https://www.gov.kz/memleket/entities/aktobe-kasipkerlik/documents/details/135347?directionId=6763&lang=ru> сайт Управления предпринимательства Актыбинской области.

REFERENCES

1. Poslanie Prezidenta Respubliki Kazahstan – Lidera Nacii N.A.Nazarbaeva narodu Kazahstana «Strategija «Kazahstan-2050»: novyj politicheskiy kurs sostojavshegosja gosudarstva» ot 14.12.2012 g. // https://www.akorda.kz/ru/addresses/addresses_of_president/poslanie-prezidenta-respubliki-kazahstan-nnazarbaeva-narodu-kazahstana-14-dekabrya-2012-g [in Russian].
2. Strategicheskij plan razvitija Respubliki Kazahstan do 2025 goda // https://www.akorda.kz/ru/legal_acts/decrees/ob-utverzhdennii-strategicheskogo-plana-razvitiya-respubliki-kazahstan-do-2025-goda-i-priznanii-utrativshimi-silu-nekotoryh-ukazov-prezidenta [in Russian].
3. Poslanie Glavy gosudarstva K.-Zh.Tokaeva narodu Kazahstana «Konstruktivnyj obshhestvennyj dialog – osnova stabil'nosti i procvetanija Kazahstana» ot 02.09.2019 g. // https://www.akorda.kz/ru/legal_acts/decrees/ob-utverzhdennii-strategicheskogo-plana-razvitiya-respubliki-kazahstan-do-2025-goda-i-priznanii-utrativshimi-silu-nekotoryh-ukazov-prezidenta [in Russian].
4. Bagiev G.L., Burov V.Ju., Dondokova E.B., Zav'jalov D.V., Runova N.Ju., Saginova O.V. Maloe predprinimatel'stvo. Organizacija, razvitie i upravlenie malym predprijatiem. Izdatel'stvo: NIC INFRA-M, 2020. – 582 s. [in Russian].

5. Jekonomika obrazovanija: formirovanie predprinimatel'skogo myshlenija v uslovijah cifrovyh tehnologij: ucheb. posobie / V. Ju. Burov, S. V.Kaminskaja, N.V.Kapitonova [i dr.]; Zabajkal. gos. un-t. – Chita: ZabGU, 2019. – 133 s. [in Russian].

6. Pravitel'stvom odobrena Konceptcija razvitija malogo i srednego predprinimatel'stva v RK do 2030 goda // <https://primeminister.kz/ru/news/pravitel'stvom-odobrena-konceptciya-razvitiya-malogo-i-srednego-predprinimatel'stva-v-rk-do-2030-goda-1931725> [in Russian].

7. Otchet po realizacii servisnoj podderzhki vedenija dejstvujushhej predprinimatel'skoj dejatel'nosti v ramkah chetvertogo napravlenija Gosudarstvennoj programmy podderzhki i razvitija biznesa «Dorozhnaja karta biznesa - 2020» po itogam 2018 g. // NPP «Atameken». – Astana. – 2018. – 38s. <https://atameken.kz/ru/services/28-cop-i-cpp-brvydacha-sertifikatov> [in Russian].

8. Adžić S., Al-Mansour J. Business analysis in the times of COVID-19: Empirical testing of the contemporary academic findings // Management Science Letters. – 2021. – vol. 11. – P. 1-10.

9. <https://www.nationalbank.kz/kz>.

10. Nezavisimyj rejting «Delovoj klimat-2019». Rezul'taty sociologičeskogo issledovani-ja. Analiz i sravnenie uslovij vedenija biznesa v regionah Kazahstana // <https://atameken.kz/ru/services/29-issledovaniya-predprinimatel'skoj-sredy> [in Russian].

11. XXX – razvitie malogo i srednego predprinimatel'stva v Aktjubinskoj oblasti na 1 janvarja 2021 goda. <https://www.gov.kz/memleket/entities/aktobe-kasipkerlik/documents/details/135347?directionId=6763&lang=ru> sajt Upravlenija predprinimatel'stva Aktjubinskoj oblasti [in Russian].

К.М. Балгинова, М.К. Шакибаев, Г.М. Сагиндыкова, У.Б. Юсупов

РАЗВИТИЕ МАЛОГО И СРЕДНЕГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В АКТЮБИНСКОЙ ОБЛАСТИ

Аннотация

В настоящее время малое и среднее предпринимательство является неотъемлемой частью национальной и региональной экономики, отчетливо ориентированной на потребности региона. Поэтому развитие малого и среднего предпринимательства одинаково важно, как для отдельно взятого региона, так и для страны в целом.

Опыт ведущих зарубежных стран также подтверждает общественную значимость малого и среднего предпринимательства в обеспечении занятости населения, удовлетворении потребностей рынка и развитии региональной и национальной экономики. В современных условиях обострения конкуренции и глобализации государство, рассматривая и реализуя возможности и выделяя средства для поддержки и развития предпринимательства, одновременно обеспечивает развитие многих стран.

Малое и среднее предпринимательство достигло определенных успехов, однако в Казахстане он, как важнейший сектор экономики, все еще не оказывает влияния на развитие общества. Игнорирование роли малого и среднего предпринимательства в экономике страны и его имеющегося потенциала, приобретает характер стратегического просчета. Поэтому разработка эффективной государственной политики поддержки малого и среднего предпринимательства, создание благоприятных условий для его функционирования является важной частью экономической политики государства.

В статье исследовано состояние и развитие малого и среднего предпринимательства на примере Актыубинской области. Рассмотрена оказываемая поддержка со стороны государства.

K. Balginova, M. Shakibaev, G. Sagindykova, U. Yussupov

DEVELOPMENT OF SMALL AND MEDIUM-SIZED BUSINESSES IN AKTOBE REGION

Annotation

Currently, small and medium-sized enterprises are an integral part of the national and regional economy, clearly focused on the needs of the region. Therefore, the development of small and medium-sized businesses is equally important, both for a particular region and for the country as a whole.

The experience of leading foreign countries also confirms the social importance of small and medium-sized enterprises in providing employment, meeting market needs and developing regional and national economies. In modern conditions of increasing competition and globalization, the state, considering and realizing opportunities and al-

locating funds to support and develop entrepreneurship, simultaneously ensures the development of many countries.

Small and medium-sized enterprises have achieved some success, but in Kazakhstan, as the most important sector of the economy, it still does not have an impact on the development of society. Ignoring the role of small and medium-sized enterprises in the country's economy and its existing potential, acquires the character of a strategic miscalculation. Therefore, the development of an effective state policy to support small and medium-sized businesses, the creation of favorable conditions for its functioning is an important part of the economic policy of the state.

The article examines the state and development of small and medium-sized businesses on the example of the Aktobe region. The support provided by the state is considered.

